

GRÀCIES AL MATERIAL ENVIAT PER L'RFA

Bombes atòmiques per a l'Islam

Un periodista alemany ha tret a la llum les trameses il·legals de material fissionable des d'Alemanya occidental a Líbia i Pakistan, dos països islàmics que podrien fabricar bombes atòmiques.

Víctor Àlexandre (Bonn)

«Pakistan està en condicions de fabricar la bomba atòmica quan vulgui». Amb aquesta declaració de força del president Zia ul-Haq, que no deixa dubtes sobre les intencions ja sovint manifestades pel dirigent libi Muammar el-Gaddafi de crear la bomba islàmica, es reafirma també el contingut de l'informe del Carnegie Institut nord-americà, segons el qual Pakistan té elements més que suficients per a produir 15 bombes nuclears en el període 1988/1991.

La història comença, o millor dit, comença a ser coneguda, a final del desembre del 86 amb l'aparició a l'RFA de 321 bidons radioactius declarats per la firma Transnuklear encarregada del transport que en qüestió de dies, després d'una primera investigació, la fiscalia de l'estat eleva a 700.

Les reticències del ministre del Medi Ambient Klaus Töpfer a facilitar dades no contribueixen gens a es-

vair els cada vegada més nombrosos interrogants sorgits al si de l'opinió pública, i l'escàndol esdevé ja imparabile.

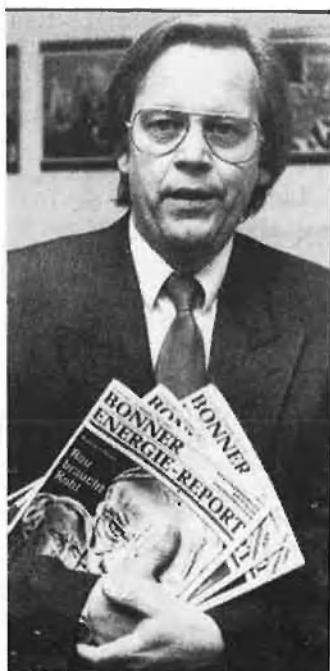
Posseïdes de sobte d'una insubornable febre netejadora, les centrals atòmiques del país es posen a espolsar les seves catifes i a pintar les parets de blanc nuclear mentre els seus directius no es cansen de dir a qui vulgui escoltar-los que les hipotètiques irregularitats esbombades per la premsa estan molt lluny de tenir el seu origen en falles dels sistemes interiors. L'absència de les catifes, però, deixa al descobert una pila de bidons il·legals que fins aleshores tothom trepitjava sense adonar-se'n i és així com cap al 22 de desembre, Schleswig-Holstein anuncia que n'ha trobat 71, Renània del Nord-Westfàlia 303, la Baixa Saxònia 570 i Baden-Württemberg 600.

A mesura que avancen les investigacions, i encara que la Transnuklear intenta carregar el mort a Bèlgica aduint que en el període 1983/1987 va fer una tramesa a aquell país de 6.000 metres cúbics de deixalles a fi de ser descontaminades però que l'empresa CEN encarregada de la neteja no ho feia com cal i els bidonets tornaven als seus llocs d'origen amb alts índexs de radioactivitat, es descobreix que la

firma alemanya ha pagat 24 milions de marcs en concepte de suborns a diferents treballadors de les centrals per tal que només obrin la boca en casos d'estricta necessitat fisiològica.

El 26 de desembre, el ministre Töpfer diu que s'han trobat un total de 1.800 bidons procedents del reactor experimental belga CEN i que està segur que n'hi ha molts més amb cobalt i plutoni a territori alemany. Paral·lelament, el Ministeri de Sanitat fa saber que al Centre d'Investigacions de Karlsruhe s'estan analitzant 509 contenidors emmagatzemats en secret a la planta de Philippsburg i que en el moment oportú ja es va elaborar un informe denunciament que d'aquesta planta, i molt possiblement també de la de Gundremmingen, havien sortit amb destinació a Bèlgica 100 gr. de material altament radioactiu, barrejats amb d'altres de menys graduació. Tal com estan les coses, el progressiu engreixament de la xifra total de bidons ja no sorprèn ningú i, lluny de provocar una legítima sensació d'angoixa, desperta una trista hilaritat no exempta d'ironia i excepcionalisme.

A mitjan gener, el Bundestag celebra un debat sobre el tema en el decurs del qual Töpfer decideix retirar la

Dieter Kassing, redactor en cap del «Bonner».

Després de les armes químiques, la bomba atòmica.

llicència a Transnuklear, ateses les sospites cada vegada més evidents que aquesta empresa porta ja molts anys violant les lleis, lleis que per altra banda els verds qualifiquen d'antiquades (daten de 1969) tot posant de manifest les deficiències i incapacitat del control estatal. Tanmateix, és en aquest debat quan l'oposició retreu al ministre els nombrosos punts foscos de l'escàndol i es dona un ultimàtum a les societats hidroelèctriques R W E i Degussa a fi que acomiadin els directius de les firmes de transport Nukem i Transnuklear.

El descrèdit governamental que l'escàndol suposa afecta també els resultats que puguin presentar tant el fiscal de la nació com la Comissió Investigadora Parlamentària, ja que un es pregunta quin valor poden tenir unes conclusions elaborades en el decurs d'un

trist espectacle de prestidigitació nuclear: Otto Schilly, líder dels verds (advocat defensor dels Baader Meinhof), denuncia en una conferència de premsa l'existència de 50 bidons amb urani 235 amb finalitats militars que tot seguit, per art d'encanteri, es redueixen a 48 amb la misteriosa desaparició d'un parell. Tanmateix, Schilly diu que l'escàndol té unes dimensions molt superiors al cas Flick i que serà interessant esbrinar si el govern del *Land* de Hesse, al qual pertanyen les firmes Nukem i Transnuklear, ha tingut més d'un motiu per amagar dades i no treure-les fins acabar el debat parlamentari.

Mentrestant, Töpfer, aclaparat per totes bandes, presenta al gabinet governamental el seu informe sobre l'eliminació de residus nuclears amb un nou apèndix sobre l'afer i anuncia conseqüències fulminants que arriben fins a

les mateixes bases del pla sense modificar-ne l'esperit. També fa pública la resolució del seu ministeri de suspendre la llicència a Nukem per suposades irregularitats tant en el processament de deixalles nuclears com en el seu transport mitjançant la seva filla Transnuklear, i signa un acord amb Bèlgica segons el qual queda limitada la circulació de material radioactiu entre tots dos països.

De mica en mica, la taca atòmica es va escampant per Europa i les sospites abasten d'altres països com ara Espanya, on l'empresa Transnuclear, amb C, cosina germana de Transnuklear, amb K, amb una participació del 25 per cent, és l'única autoritzada per fer transports de materials nuclears per carretera dins del país. Per aquest motiu, el grup espanyol del Servei Mundial d'Informació sobre l'Energia

(SMIE-WISE) —una agència dependent del moviment antinuclear amb seu a Amsterdam i estatges a quasi tot Occident—, trameta una carta al director general de SMIE-WISE, Víctor Pérez Pita, demanant una investigació sobre Transnuclear, S.A. Aquesta firma, segons sembla, realitza el transport de 5.000 bidons de deixalles radioactives de mitjana i baixa activitat des de les plantes nuclears de Zorita, Guadalajara, i Santa María de Garona, Burgos, fins al cementiri atòmic d'El Cabril, Còrdova, i per moltes raons podria estar implicada en la violació del Tractat de No-Proliferació d'Armes Nuclears (TNP).

Un periodista, descobridor de l'afer

El dia 20 de gener, el portaveu de l'Organització Internacional de l'Energia Atòmica (IAEO) amb seu a Viena, Hans-Friedrich Meyer, concedeix una entrevista a l'emissora alemanya Südwestfunk en la qual reconeix que tal vegada hi ha indrets de les centrals nuclears mancades de control rigorós que podrien ser susceptibles de facilitar operacions clandestines o il·legals. Això no obstant, diu que no ho considera probable ja que els passadissos estan vigilats nit i dia per mitjà de càmeres de vídeo especials de volum reduït que no necessiten llum i obtenen uns resultats molt superiors a les normals a més de fer fotografies a intervals regulars.

D'altra banda, i al marge dels elements mesuradors de les descàrregues de materials radioactius, la IAEO envia supervisors a les centrals nuclears equipats amb càmeres de Super 8 precintades de tal manera que no puguin ser objecte de manipulació ni tan sols per part dels seus propis operadors. Curiosament, però, no és cap càmera fotogràfica, de vídeo o de Super 8 ni cap mesurador, detector o supervisor el veritable descobridor de l'afer, sinó un periodista. Segons confessió del ministre del Medi Ambient del Land de Hesse, Karlheinz Weimar, fou el redactor en cap del *Bonner Branchenblatts*, Dieter Kassing, qui l'informà de l'existència de connexions entre certes empreses de Hanau, el centre de Recerca Nuclear belga de Mol, els transports a través del port de Lübeck i les trameses de material fissionable a Pakistan i Líbia.

Ara bé, deixant de banda la sortosa incongruència que hagi estat un periodista el descabellador de la llana nuclear, fet que per altre cantó posa en

Gaddafi: crear la bomba islàmica.

evidència l'estat de coses actual, és evident que han estat els mitjans de comunicació els que més han contribuït a denunciar un escàndol que ens afecta a tots per igual i que, induint-nos a la reflexió, ens suggereix no pocs interrogants: ¿Què ha succeït realment a Hanau? ¿Han estat Pakistan i Líbia posats en situació de construir bombes atòmiques amb residus procedents de les centrals alemanyes? ¿Quines quantitats de plutoni han estat enviades i des de quan? ¿Serà aquest escàndol comparable a una petita malifeta, passada l'efervescència de la qual es busquen un parell de boc emissaris i tot queda com abans? Malauradament, el debat celebrat al parlament de Hesse en sessió extraordinària no va donar cap mena de resposta, com tampoc no ho han fet les moltes i sovint contradictòries informacions aparegudes. A hores d'ara, encara ningú no sap qui, quan, on i com ha fet o ha deixat de fer res condemnable, i, si fa no fa, el grau de coneixement que l'opinió pública té de l'afer és més de circumstància que no de contingut. En aquest sentit, els socialdemòcrates de l'SPD exigeixen que la comissió no limiti la seva tasca a establir possibles trameses de material fissionable a Líbia i Pakistan, sinó que tingui en compte també la problemàtica relacionada amb les deixalles atòmiques i el seu dipòsit.

El dia 21 de gener, després que els parlamentaris de totes les fraccions, te-

ment un desenllaç quasi utòpic, facin la proposta científica de dotar d'un síssentit el fiscal de la nació per tal que pugui orientar-se en la patètica foscor del llarg túnel de Nukem i Transnuclear, es posa en funcionament la Comissió Investigadora que precedeix la constituïda dies després a Wiesbaden pel parlament de Hesse amb 5 representants de la Unió Democristiana, 4 del Partit Socialdemòcrata, 1 del Partit Demòcrata-Liberal i 1 dels Verds sota la presidència dels primers.

Submarins alemanys de paper a Líbia i Pakistan

Amb el pas del temps augmenten les mobilitzacions populars arreu del país. Mentre la policia dissol contudentment grups ecologistes que intenten evitar el descarregament al port de Lübeck d'un tren nuclear procedent de les centrals d'Obrigheim i Gundremmingen, no massa lluny d'allí, a la població de Gorleben 70 pagesos decideixen bloquejar amb els seus tractors els accessos d'un dipòsit de residus atòmics lleugerament encuriosits a saber quan i en quina direcció han de sortir uns bidons que s'inflen com a globus. No obstant això, dos dies després, el 23 de gener, tres vaixells esperen ancorats al port de Brunsbüttel que el govern de Kiel prengui una decisió sobre la ruta que hauran de seguir quan els siguin traspasats els residus que tres camions guarden ben a la vora sota vigilància policial. Les raons dels dubtes rau en el perill que suposa la tempesta que té atrapat en alta mar un vaixell suec amb 120 tones d'hexaflorur d'urani, com també la por a possibles conflictes de reivindicació ecologista que poden sorgir, cas que la travessia es faci pel canal del Mar del Nord Oriental.

Tal com estan les coses i atesa la manca de novetats aclaridores, la premsa alemanya es dedica a obrir interrogants en l'opinió pública i a generar reflexions: ¿Quina mena d'interessos empresarials o polítics s'amaguen darrere la violació del conveni de no-proliferació d'armes atòmiques? «És evident que amb carregaments com aquests per les nostres carreteres —comenta l'emissora Deutschlandfunk—, no es pot sortir a passejar tot i que el transport sigui tan lucratiu com ho demostra la xifra econòmica que s'ha escapat entre els dits d'alguns sinistres personatges». La resposta del president de la Central de Reciclatge de Residus de Karlsruhe, malgrat condemnar quasi per necessitat Nukem i Transnuclear, «per posar en evidència la credibilitat de la mateixa indústria»,

no es fa esperar: «Si es treballa bé —diu—, no hi ha cap perill en el transport des del punt de vista tècnic». La situació, però, es torna crítica per a algunes firmes de Hanau com ALKEM i Reaktor-Brennelement Union (RBU), que veuen seriosament compromesa la seva continuïtat en augmentar l'emmagatzemament en els seus limitats depòsits de contenidors i no disposar de companyies transportadores que se'ls enduguin enlloc. És per això que l'empresa Siemens, de qui depenen ALKEM i REU, demana autorització governamental per a encarregar-se ella mateixa del transport de les seves deixalles.

Cap a final de gener, seran els verds els qui aportin nous temes de comentari a l'opinió pública en acusar el govern federal de coaccions a la Direcció General de Finances de Kiel perquè aturi les investigacions realitzades fins aleshores a les drassanes Deutsche Werft de Kiel i a l'oficina d'energia Lübecker Ingenieur Kontur de Lübeck per presumpta elaboració de plànols per a la fabricació de submarins enviats a Sud-àfrica. La resposta del govern és que l'esquerra està fent electoralisme.

Més elements d'interès aporta encara la publicació posterior a *Der Spiegel* de la misteriosa desaparició d'una quantitat suficient de material divisible transportat a diferents països per a la fabricació de 70 bombes atòmiques que, pel març del 1986, no apareixia en els llibres de control i la IAEQ no trobava enlloc. Armes atòmiques, elements per a la seva fabricació, armes convencionals... En tots els casos, l'Estat espanyol hi queda implicat. Sense anar més lluny, l'afer Luchaire, basat en documents de les duanes i de les companyies d'assegurances, descobreix les exportacions il·legals a l'Iran fetes a través de les empreses espanyoles Flick Canarias a Las Palmas i Sea Spain a Bilbao amb vaixells com el Panther, que va ancorar a Barcelona el 20 de març de 1985. Una història íntimament lligada a aquesta és la que reflecteix l'informe presentat per periodistes belgues i francesos sota el títol d'Eurogate d'acord amb el qual l'espanyola Empresa Nacional Santa Bárbara és membre d'un grup europeu anomenat El Consorci, que es dedica al tràfic il·legal d'armes que tenen l'Iran com a destinació. En aquest sentit, el periodista belga Walter de Bock afirma en el seu llibre *Armes vers Iran* que té proves irrefutables de la implicació d'empreses espanyoles, algunes fins i tot estatals, amb activitats situades en el període 1986/1987, i afegeix que l'Estat espanyol ha jugat no tan

sols un paper de trànsit de material bèl·lic sinó també com a país subministrador.

La curiosa victòria d'un pagès contestatari

Mikhaïl Mayer és un agricultor que vivia feliç amb el seu ramat i les seves vuit hectàrees de camp a les rodalies de Wackersdorf fins que un dia van decidir construir davant dels seus nasos una central nuclear. Mayer, d'entrada, es va empenyar, però en

Klaus Töpfer, ministre federal del Medi Ambient.

adonar-se que no hi guanyava res, va començar a moure's i a fer preguntes i més preguntes fins que amb les respostes va omplir una carpeta que va estudiar amb gran interès. Es va assessorar, es va decidir i va presentar una denúncia. Espera que esperaràs, un matí de gener d'enguany el carter va trucar dues vegades a la seva porta i li va lliurar la sentència de la 22ena sala del contenciós administratiu del Tribunal de Baviera: «El pla de construcció de 1985 de la planta de reelaboració nuclear no ofereix cap garantia contra la radioactivitat». Semblava tot un triomf del solitari David contra l'immens gegant i van ser molts els qui, portats per un prematur entusiasme, van creure que la central de Wackersdorf tenia els dies comptats. Al capdavant, segons com es mirassin les coses, semblava que això de la democràcia a l'RFA funciona —curiosa democràcia la d'un país on el comunisme està prohibit—, i que tota persona pot exigir el seu dret en un estat de dret. Les coses, però, no són tan ingènuament dolces com una primera lectura podria fer suposar. En primer lloc, cal preguntar-se si el resultat del tribunal, que per cert no és enemic de l'energia

atòmica, hauria estat el mateix sense l'escàndol radioactiu dels darrers mesos i, segon, no es pot oblidar que el veredicté afecta tan sols un plànol de la construcció, que ara haurà de ser modificat, i que, per tant, això no té res a veure amb el tancament definitiu de la central.

Mentrestant, en veure el preocupant augment de la conscienciació social, el ministre federal del Medi Ambient, Klaus Töpfer, repeteix el missatge governamental de les dates en què va esclatar l'afer i demana que, malgrat

comprendre el lògic afebliment de la confiança, no es creïn paranoies anti-nuclears ni temences forassenyades. El govern —insisteix— rebutja abandonar l'ús pacífic de l'energia atòmica i l'únic que es pot esperar en aquest sentit és una revisió de les lleis de protecció de les irradiacions fer-les més dures.

Sense dubtar de la bona fe del ministre i de la dels seus homòlegs internacionals, es voldria saber, si no és molt preguntar, quin és el grau de confiança que es pot depositar en uns controls estatals sota la supervisió dels quals determinats gerents empresarials poden cometre, com s'ha demostrat, tota mena de criminals manipulacions en benefici propi, i fins a quin punta la societat pot donar crèdit a uns governs que, com també s'ha demostrat, estan directament implicats en el comerç il·legal d'armes a l'Orient Mitjà.

¿Quina és la credibilitat que mereixen les paraules quan l'acció que les acompanya les contradia amb tan grollera insolència? Si, com diu Milan Kundera, «la coqueteria és una promesa de coit sense garantia», l'energia nuclear és una garantia de perill sense la més mínima promesa. □